

Jaarverslag 2017

Vereniging voor mensen
met vruchtbaarheidsproblemen

Gorinchem, 27 maart 2018

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2017. Het jaar waarin bij ons het thema 'Samen Beslissen' centraal stond. Op verschillende wijzen is aan dit thema invulling gegeven en aandacht besteed. Naast een themanummer van het Freya Magazine, is er ook een keuzehulp ontwikkeld, werd er een grootschalige achterbanraadpleging gedaan en is het startersmagazine Expect! uitgebracht. Ook voor de beroepsgroep zijn we in het kader van Samen Beslissen zichtbaar geweest. We namen deel aan twee projecten over dit onderwerp. In 2017 hebben we een overzicht gemaakt van alle wetenschappelijke onderzoeken waar we als patiëntenorganisatie momenteel bij betrokken zijn en dat zijn er ontzettend veel! We zijn blij met deze samenwerking.

Uiteraard hebben we ook onze reguliere bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd, hebben we het nodige aan belangenbehartiging gedaan en hebben we wederom een succesvolle Week van de Vruchtbaarheid georganiseerd.

Ik wil iedereen die zich ook dit jaar weer (al dan niet vrijwillig) heeft ingezet voor Freya ontzettend bedanken. Samen hebben we er een heel mooi jaar van gemaakt en we kunnen er met trots op terugkijken.

Hartelijke groeten,
namens het bestuur en medewerkers

Aletta van Tent
Voorzitter

Bestuur en medewerkers Freya 2017

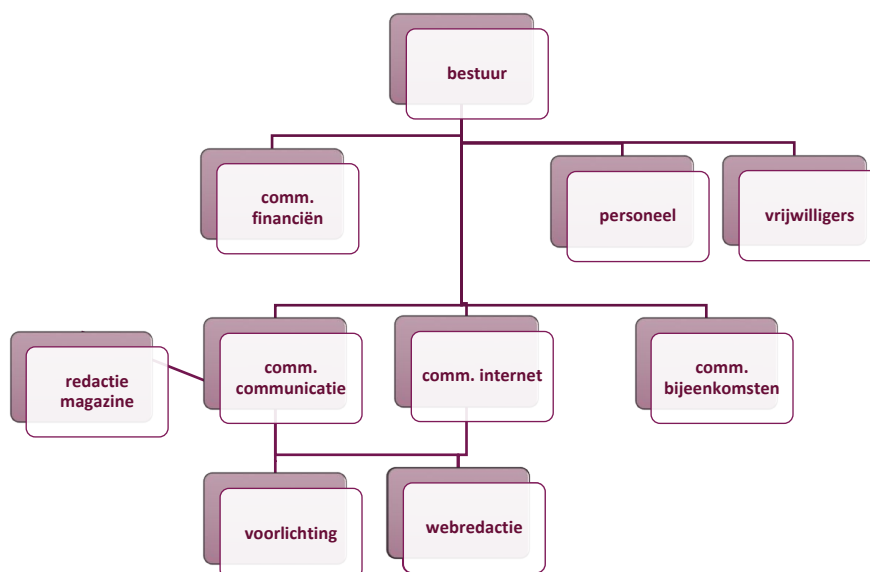
V.l.n.r.: Caroline, Aletta, Antoinette, José, Joyce, Elja, Marjolein en Judy

INHOUDSOPGAVE

1	DE ORGANISATIE	5
1.1	ORGANIGRAM	5
1.2	VRIJWILLIGERS	5
1.3	BESTUUR	6
1.4	MEDEWERKERS	6
2	FINANCIËN	9
2.1	LEDENADMINISTRATIE	9
2.2	FINANCIËLE ZAKEN	9
3	COMMUNICATIE EN VOORLICHTING	10
3.1	SOCIAL MEDIA	10
3.2	WEEK VAN DE VRUCHTBAARHEID	11
3.3	VERSCIJNING EXPECT – GLOSSY VOOR STARTERS IN HET FERTILITEITSTRAJECT	13
3.4	MEDIA	13
3.5	VRAGENPANELS	14
3.6	VOORLICHTING	14
4	FREYA MAGAZINE	15
4.1	FREYA MAGAZINE #1: WACHTEN	15
4.2	FREYA MAGAZINE #2: SAMEN BESLISSEN	16
4.3	FREYA MAGAZINE #3: BUITENLAND	16
4.4	FREYA MAGAZINE #4: VRIENDSCHAP	16
5	WEBSITE	17
5.1	AANTAL UNIEKE BEZOEKERS PER MAAND	17
5.2	MEEST GEBRUIKTE CATEGORIEËN EN ZOEKTERMEN	17
5.3	FORA	18
5.4	MONITOR FERTILITEITZORG	18
6	BIJEENKOMSTEN	19
6.1	FREYA BIJEENKOMSTEN	19
6.2	THEMABIJEENKOMSTEN MET TARA PSYCHOSOCIAAL THERAPEUTEN 2017	20
7	BELANGENBEHARTIGING	22
7.1	POLITIEK EN OVERHEID	22
7.2	INSTELLINGEN IN DE ZORG	22
7.3	BEROEPSVERENIGINGEN	22
7.4	SAMENWERKING MET COLLEGA-VERENIGINGEN	27
8	PROJECTEN	29
8.1	PROJECT VEEL2DO	29
8.2	PRESENTATIE VAN DE RESULTATEN VAN DE VEEL ENQUÊTES	30
9	FINANCIEEL OVERZICHT FREYA 2017	31
9.1	BALANS	31
9.2	INKOMSTEN EN UITGAVEN 2017 VAN FREYA	32
9.3	TOELICHTING OP DE CIJFERS VAN FREYA 2017	33
9.4	TOTAALOVERZICHT BEGROTING FREYA 2017	34
10	NOTULEN FREYA ALGEMENE LEDENVERGADERING 2017	35

1 De organisatie

1.1 Organigram

1.2 Vrijwilligers

Totaal aantal vrijwilligers per 31-12-2017: 41

Sommige vrijwilligers hebben zitting in een vaste commissie, anderen doen mee in een tijdelijke commissie of nemen losse taken op zich.

Drie personeelsleden zorgen voor het aannemen van de vrijwilligers, de vrijwilligersadministratie en het bewaken van de vacatures.

Vrijwilligersbijeenkomsten

Voor de organisatie van de Freya vrijwilligersdagen wordt steeds een tijdelijke commissie gevormd. Deze vrijwilligersdagen zijn bedoeld om enerzijds de vrijwilligers meer binding te geven met de organisatie en de collega-vrijwilligers, anderzijds om ruimte voor discussie en scholing te bieden.

Het vrijwilligersweekend (20 en 21 mei 2017)	De vrijwilligersdag (7 oktober 2017)
Aantal deelnemers: 19	Aantal deelnemers: 19
Programma:	Programma:
<ul style="list-style-type: none">• Kennismakingsspel• Update van het bestuur• Workshop 'dromen over Freya'• Workshop Week van de Vruchtbaarheid• Samen werken aan achterban-enquêtes (project VEEL)	<ul style="list-style-type: none">• Update van het bestuur• Nadenken over invulling jaarthema van 2018• Discussie over ethische vraagstukken aan de hand van stellingen

1.3 Bestuur

Bestuursleden zijn vrijwilligers die deze functie onbezoldigd bekleden. Kort voor de ALV van 2017 gaf voorzitter Patricia Roobol aan dat ze wilde terugtreden. Aletta van Tent volgde haar op als voorzitter. Joyce Hoffman werd door de ALV gekozen als nieuw bestuurslid. Het bestuur bestond daarna uit vier personen: Aletta van Tent (voorzitter), Antoinette Lammers (penningmeester), Elja van der Laan (secretaris) en Joyce Hoffman. Sinds februari 2017 draait Caroline Bles mee als kandidaat-bestuurslid. Het bestuur vergaderde elf keer. Acht keer via Skype en drie live vergaderingen: twee zaterdagen en een weekend. Daarnaast organiseerden we een workshop teambuilding waaraan het voltallige bestuur en drie medewerkers deelnamen. De workshop werd geleid door een medewerker van PGOsupport.

1.4 Medewerkers

Om de continuïteit van de organisatie te waarborgen heeft Freya vier vaste betaalde krachten in dienst. Zij ondersteunen het bestuur en vormen de vaste kern van de organisatie. De medewerkers werken vanuit huis en hebben regelmatig overlegmomenten. Samen vervullen zij ongeveer 2 fte:

- * José Knijnenburg, directeur: 32 uur per week
- * Judy Kreft, management-assistent: 26 uur p/wk
- * Marjolein Grömminger, marketing & communicatiemedewerker: 20 uur p/wk
- * Erwin Schmitz, webmaster: 7 uur p/wk

Daarnaast was Judith Pasmans projectmedewerker voor Project VEEL2do, met een tijdelijk dienstverband voor enkele uren per maand

Verslag Freya vrijwilligersweekend 2017

Op een prachtige zaterdag in mei verzamelen de vrijwilligers zich in een groepslocatie in Wamel. Vorig jaar besloten we om het vrijwilligersweekend in het voorjaar te organiseren, in plaats van in de herfst, zoals we tot nu toe jaarlijks deden. Het blijkt een prima keus!

Hoewel de groepslocatie wat gedateerd is qua inrichting en de slaapaccommodatie op z'n zachtst gezegd bijzonder is, is de heerlijke tuin een schot in de roos!

Het kennismakingsspel dat we doen, is gericht op elkaar beter leren kennen. Ieder moet steeds kiezen tussen twee dingen en in het bij dat antwoord behorende vak gaan staan. Duidelijk wordt dat kiezen moeilijk kan zijn, aangezien een groeiend aantal mensen in het midden wil staan!

Na een update van het bestuur is het volgende programmaonderdeel een workshop met de titel 'dromen over Freya'. We zitten in groepjes in de grote zonovergoten tuin en maken per groep een collage met kreten en plaatjes van dingen die Freya doet, kan gaan doen of zou moeten gaan doen. Elk groepje presenteert het resultaat aan de rest en dit levert weer een lijst met activiteiten op, waar we over de uitvoering ervan na gaan denken.

Na de lunch is er tijd voor ontspanning, die voor ieder zelf in te vullen is. Halverwege de middag splitsen we de groep weer in 4 groepen, die samen gaan nadenken over ideeën voor de Week van de Vruchtbaarheid in november. Ook hier weer een lijst met mogelijke activiteiten als resultaat!

Dan is het tijd voor barbecue en ontspanning. En een nachtje in de aparte 'bedsteden' van de locatie.

Ook op zondagochtend schijnt de zon overvloedig en vestigen we ons weer in de tuin om met medewerker Judith Pasmans mee te denken. We bespreken de vragen die we in onze enquêtes (van project VEEL2do) kunnen stellen, om nog beter voor het voetlicht te brengen waarmee mensen met vruchtbaarheidsproblemen te maken krijgen. Slechts gehinderd door veelvuldig luidende kerkklokken, loeiende koeien en blatende schapen maken we ook van deze taak een leuk samenzijn. En dan is het Freya weekend alweer voorbij!

Verslag van de vrijwilligersdag 2017.

In een restaurant in Bunnik krijgen we een heerlijke high-tea geserveerd. Voordat het lekkers op tafel kwam denken we met z'n allen na over de invulling van het jaarthema voor 2018: ZORG VOOR JEZELF. Na het spuien van talloze ideeën kan iedereen met blauwe/groene plakkertjes aangeven wat zij/hij een goed idee vindt. Een rood plakkertje bij een onderwerp wil zeggen dat je het een 'no go' vindt. Het levert een lange lijst met ideeën op, waaruit we een keuze moeten maken om in 2018 uit te voeren.

Het tweede onderdeel van de middag betreft een discussie over een aantal (ethische) vragen waarover het bestuur de mening van vrijwilligers wil weten. Hierbij maken we gebruik van Mentimeter, een manier om online te stemmen op stellingen. Hiermee kun je direct peilen wat de mening is van de groep. De vragen gaan over wetenschappelijk onderzoek, anonieme en bekende donoren, sponsoring en leeftijdsgrenzen. Na een of meer vragen over een bepaald onderwerp, bediscussiëren we dit. Daarna vragen we ook of mensen van mening zijn veranderd na de discussie. Dat is regelmatig het geval.

Aan het einde van de workshop vragen we de vrijwilligers welke zaken ze het meest interessant vonden om te bespreken. Enkele reacties:

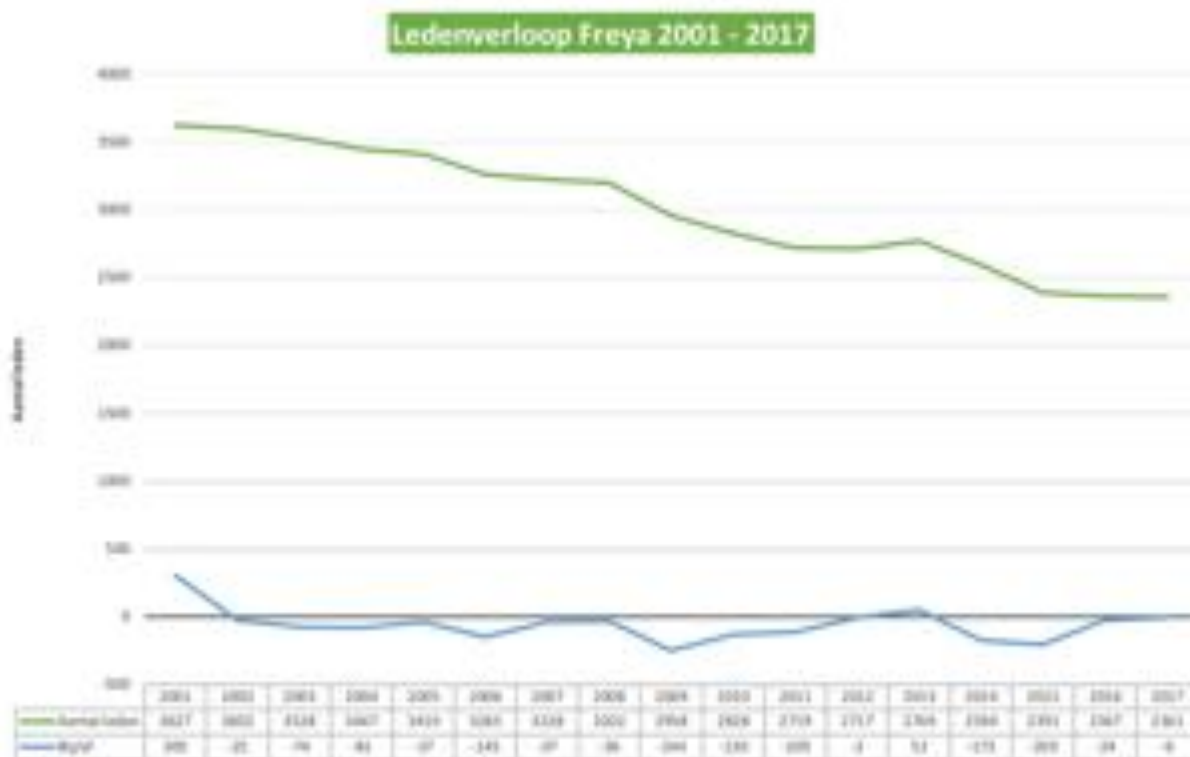
- *“Allemaal interessant en allemaal ook erg ingewikkeld en niet zwart/wit voor mij. Goed om ook eens argumenten van anderen te horen.”*
- *“Duidelijk dat het ingewikkeld is en blijft. En dat er bijna geen eenduidig stelling kan worden genomen. Leuk om dit zo met elkaar te doen.”*
- *“Alles! Vooral ook interessant om te weten of het Freya helpt en wat we ermee kunnen doen.”*
- *“Ik vond alle onderwerpen interessant en vooral ook om meningen van anderen te horen en gedachten bij te stellen.”*

Een mooie dag, die nuttige informatie heeft opgeleverd!

2 Financiën

2.1 Ledenadministratie

Het ledenaantal is in 2017 redelijk stabiel gebleven.

2.2 Financiële zaken

In financieel opzicht is 2017 goed verlopen.

Onze inkomsten bestaan uit:

- Contributies van de leden en steunleden
- Donaties
- Subsidie van het Ministerie van VWS
- Bijdragen van corporate sponsors
- Projectsubsidies
- Advertenties
- Vergoeding voor medewerking aan wetenschappelijk onderzoek
- Vergoeding voor het geven van lezingen

Nadere gegevens zijn te vinden in het financieel jaarverslag 2017 (zie hoofdstuk 9).

3 Communicatie en voorlichting

3.1 Social media

De diverse socialmedia-kanalen nemen een belangrijke plaats in bij de communicatie met onze achterban/doelgroep.

Sociale media kanalen	2015	2016	2017	
Freya Facebook pagina (www.facebook.com/FreyaNL)	2.500	4.400	5.200	paginalikes
Freya op Twitter (www.twitter.com/Freya_NL)	2.000	2.100	2.140	volgers
Freya op Pinterest (www.pinterest.com/FreyaNL)	100	180	200	volgers
Freya op Instagram (www.instagram.com/Freya_NL)			240	volgers
Freya YouTube kanaal (https://www.youtube.com/c/FreyaNLinbeeld)			1.260	views
Freya LinkedIn (https://www.linkedin.com/company/freya/)			170	volgers

Op Twitter en Facebook wordt allerlei informatie gedeeld, zoals:

- Nieuwsberichten Freya
- Ontwikkelingen op het gebied van fertiliteit
- Oproepen vanuit de media
- Oproepen van wetenschappelijk onderzoekers
- Quotes/illustraties die het gevoel rondom ongewenste kinderloosheid beschrijven
- Pinterest wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor het delen van quotes en illustraties.

Op het Youtube-kanaal zetten we onze eigen filmpjes die we ook via de socialmedia delen en daarnaast houden we verschillende *playlists* bij met interessante video's.

Onze besloten Facebookgroepen - afgeschermd groepen waar uitsluitend leden kunnen meelezen en schrijven - blijken een groot succes. In 2015 startten we met één groep, waarna al snel de uitbreiding tot drie groepen volgde. In 2016 bleek er behoefte aan nog een vierde groep. In 2017 zijn we gestart met nog een extra groep, die zich uitsluitend richt op mensen uit de omgeving. Deze groep beheert Freya samen met stichting A Pin For Your Thoughts.

Besloten Facebookgroepen	2015	2016	2017
Algemene besloten groep	650	901	1.200
Besloten groep voor mensen die definitief kinderloos zijn	90	166	280
Besloten groep voor mensen met een volgende kindwens	140	255	390
Besloten groep voor mensen in behandeling voor een 1e kindje	0	405	660
Besloten groep voor mensen uit de omgeving	0	0	50
Totaal	880	1727	2580

3.2 Week van de Vruchtbaarheid

Na een succesvolle eerste editie in 2016, vond in 2017 voor de tweede keer de Week van de Vruchtbaarheid plaats. Freya geeft in Nederland invulling aan dit Europese initiatief, de Fertility Awareness Week.

In 2017 was het thema 'De impact van vruchtbaarheidsproblemen'. Gedurende de eerste week van november (9-12 november) heeft Freya op uiteenlopende manieren via diverse kanalen aandacht gevraagd voor (de impact van) vruchtbaarheidsproblemen:

4 november:

- Aftrap van de Week van de Vruchtbaarheid met het Freya-event 'de impact van vruchtbaarheidsproblemen'. "De drempel om te gaan was hoog, maar het voelt als een warm bad", aldus bezoekers.
- Post op socialmedia 'ook ik ben 1 op de 6' waarmee mensen de stilte kunnen doorbreken door aan te geven dat dit probleem ook hen betreft.

5 november:

- Het TV-programma Jacobine op Zondag besteedt aandacht aan het mannelijk perspectief van ongewenste kinderloosheid.

6 november:

- Marjolein Grömminger van Freya geeft een radio-interview op Radio Gelderland.
- Start van onze gratis 7 dagen Lief voor jezelf Challenge. Hieraan namen 328 mensen deel. Voor deze online challenge hebben we een extra besloten groep op Facebook opgericht, waar mensen hun ervaringen kunnen delen. Ongeveer 160 personen werden lid van die groep.
- We verspreiden het filmpje van Fertility Europe over het belang van openheid over vruchtbaarheidsproblemen in een breder perspectief. De acties van Fertility Europe met de #40reasons zijn mede gericht op beleidsmakers. Met 40 redenen waarom aandacht voor vruchtbaarheid belangrijk is voor iedereen.
- Winnaar van de wedstrijd: gedicht 'verwachten'.

7 november:

- Freya verspreidt een persbericht over het onderzoek naar de impact van vruchtbaarheidsproblemen.
- We stellen een twibbon beschikbaar met het logo van European Fertility Week. Mensen kunnen deze over hun profielfoto op Facebook plaatsen.
- Winnaar van de wedstrijd: [vlog van Patty](#).

8 november:

- James Worthy schrijft in Parool het artikel "In mijn dromen is onze diepvriesbaby een meisje".
- Winnaar van de wedstrijd: [blog van Rianne](#).

9 november:

- Informeel en gezellig Kampvuur in Maarn. Het regende, maar gelukkig was er een afdak!
- Socialmedia post: tips voor omgeving (gebaseerd op Veel2do onderzoek, zie 7 november).
- Winnaar van de wedstrijd: [gedicht met foto](#).

10 november:

- Freya plaatst een filmpje met #ditraaktmij gemaakt met ingezonden foto's die de impact van vruchtbaarheidsproblemen weergeven.
- Bericht over het feit dat het vandaag 40 jaar geleden is dat de 1e IVF-behandeling werd uitgevoerd.
- De NOS besteedt aandacht aan de man met vruchtbaarheidsproblemen.
- Winnaar van de wedstrijd: [gedicht van Melissa](#).

11 november:

- Oproep voor nieuwe enquête over relatie en seksualiteit.
- Greetz doneerde ons genereus een kortingscode, waarmee mensen een kaartje kunnen sturen naar iemand die hen veel steun geeft. Veel dank Greetz!
- Winnaar van de wedstrijd: [gedicht van Sylvia](#).

12 november:

- Winnaar van de wedstrijd: [Lied 'mijn onbegrepen vruchtbaarheidsprobleem'](#).

Achtergrondinformatie

De impact van vruchtbaarheidsproblemen is groot, zo bleek ook uit ons onderzoek waarvan we tijdens de Week van de Vruchtbaarheid de resultaten publiceerden. Een vruchtbaarheidsprobleem heeft invloed op zo veel aspecten van je leven: de keuzes die je moet maken, je relatie, je carrière, de omgang met de mensen om je heen etc. Het is vaak lastig om aan de mensen om je heen uit te leggen wat vruchtbaarheidsproblemen met je doen. In deze speciale week bereiken we een extra groot publiek waardoor we hopen meer begrip te creëren voor de impact van vruchtbaarheidsproblemen.

In de voorbereiding van de Week van de Vruchtbaarheid schreven we [een wedstrijd uit](#): breng de impact van vruchtbaarheidsproblemen op een creatieve manier tot uiting. We kozen 7 winnaars en gedurende de Week van de Vruchtbaarheid werd elke dag een winnende bijdrage online geplaatst. Ook vroegen we mensen een foto in te sturen waarbij beeld en tekst uitdrukking geven aan #Ditraaktmij in relatie tot mijn vruchtbaarheidsprobleem. Deze bijdragen gebruikten we in een

filmpje dat we online publiceerden.

Vanaf de Week van de Vruchtbaarheid liggen gratis exemplaren van **Expect** in de wachtkamers van fertilitieitsklinieken. **Expect** is ons nieuwe glossy magazine voor mensen die aan het begin van een fertilitieitstraject staan. Dit blad was al langer in voorbereiding en niet uitsluitend bestemd voor deze week, maar de week is een mooi moment voor de lancering.

Daarnaast hebben alle fertilitieitsklinieken boekenleggers met ondersteunende teksten ontvangen, om als cadeautje voor de patiënten neer te leggen in de wachtkamer.

3.3 Verschijning **Expect** – glossy voor starters in het fertilitieitstraject

Freya heeft de Week van de Vruchtbaarheid aangegrepen om een spiksplinternieuw blad te lanceren: “**Expect** – Jouw wegwijzer bij de start van een medisch vruchtbaarheidstraject”. Deze 100 pagina dikke glossy richt zich op starters in het fertilitieitstraject. Het blad is gestuurd naar alle fertilitieitsklinieken in Nederland, waar deze gratis meegenomen kan worden door patiënten.

Het blad biedt uiteenlopende artikelen. Zo brengen we in **Expect** een mix van ervaringsverhalen, quotes, columns, interviews. Maar natuurlijk ontbreken ook de informatieve artikelen niet over aandoeningen, behandelopties, de combinatie van een vruchtbaarheidstraject en werk, de omgang met de omgeving en vergoeding van behandelingen door de zorgverzekering.

Wanneer klinieken door hun initiële voorraad heen zijn, kunnen zij exemplaren bijbestellen bij Freya.

3.4 Media

Freya heeft wekelijks contact met media/journalisten. We verstrekken informatie over ongewenste kinderloosheid, behandelingen, de werkzaamheden van onze vereniging, etc. Daarnaast gaan we op verzoek van de media met grote regelmaat op zoek naar lotgenoten die hun verhaal willen vertellen. Bijvoorbeeld in een tijdschrift, krant of tv-programma. Deze oproepen worden veelal via onze website en sociale media uitgezet.

3.5 Vragenpanels

Wij bieden de mensen de mogelijkheid om per e-mail vragen aan ons te stellen. In 2017 is hier goed gebruik van gemaakt. Ons algemene vragenpanel beantwoordde 334 persoonlijke vragen via e-mail. Het verzekeringspanel kreeg 109 vragen via e-mail en in november en december 33 telefonische vragen, die vooral te maken hebben met overstappen naar een andere verzekeraar.

Dit is een stijging ten opzichte van 2016 toen er respectievelijk 245 en 94 vragen werden beantwoord.

Ook de vragen die op de website van Gezondheidsplein worden gesteld over vruchtbaarheid, worden door ons vragenpanel beantwoord. Dit waren er 79. Daarnaast komen er ook regelmatig vragen binnen via onze Facebookpagina en -groepen. Die vragen worden door de personeelsleden beantwoord.

3.6 Voorlichting

Binnen Freya zijn zo'n 10 voorlichters actief die zich regelmatig inzetten bij uiteenlopende voorlichtingsactiviteiten. Zij onderhouden de contacten met de klinieken, verzorgen lezingen, staan op beurzen, nemen deel aan vragenpanels, etc. In 2017 hebben de voorlichters circa 15 lezingen verzorgd, voor zeer uiteenlopende doelgroepen. Een kleine greep uit de diverse voorlichtingsactiviteiten die zijn ondernomen in 2017:

- Gastcollege obstetrie-pleegkundigen
- Gastcollege kraamverzorgenden
- Gastcollege tweedejaars medisch studenten
- Interactief college medisch studenten over gezamenlijke besluitvorming

Naast bovenstaande activiteiten onderhouden de voorlichters periodiek contact met de fertiliteitsklinieken in Nederland. Zij inventariseren of er nog voldoende foldermateriaal op voorraad is, informeren of er voorlichting gegeven wordt, controleren de contactgegevens, etc. Bovendien geven deze – doorgaans telefonische – gesprekken een goed beeld van wat er momenteel leeft binnen de klinieken. Vanuit zowel Freya als de ziekenhuizen worden deze gesprekken bijzonder gewaardeerd. In het verlengde van deze contacten, wonen de voorlichters eveneens IVF/ICSI-informatiebijeenkomsten bij en staan hier patiënten te woord.

4 Freya Magazine

Het afgelopen jaar verscheen Freya Magazine vier keer. Met veel plezier en enthousiasme probeert de redactie alle aspecten die te maken hebben met vruchtbaarheidsproblemen en ongewenste kinderloosheid aan bod te laten komen. We proberen in elk nummer artikelen te plaatsen die voor verschillende lezers/leden interessant zijn: mensen die net in een traject zitten, mensen die al langer in behandeling zijn, mensen die naar het buitenland gaan voor een behandeling, mensen die besluiten te stoppen, mensen die na een lange weg kinderen hebben gekregen, mensen die zonder kinderen verder gaan.

Sinds een aantal jaren werken we met themanummers die we zorgvuldig vaststellen met de redactie en ook voorleggen aan het bestuur van Freya. Meerdere artikelen in het magazine haken aan bij het thema, maar er blijft natuurlijk ook ruimte voor andere ervaringsverhalen, onderzoek en nieuws, columns en achtergronden. We zoeken naar een mix van artikelen, zowel vanuit ervaringsdeskundigen als vanuit professionals. Ook houden we rekening met het programma en de planning van andere commissies binnen Freya.

Zoals elk jaar legden we de lat hoog en probeerden we het Freya Magazine nóg aantrekkelijker te maken. Onze vaste en goede vormgever Elja van der Laan besloot (helaas) te stoppen met haar werkzaamheden voor het magazine maar gelukkig hebben we in Andrea Casarin een goede vervanger gevonden. Een nieuwe vormgever betekent ook weer nieuwe, frisse input voor het blad, waar we erg blij mee zijn.

De mooie portret- en reportagefoto's zijn een absolute meerwaarde voor het magazine, omdat het echte mensen laat zien. In 2018 willen we hier nog meer aandacht aan geven, wat ook betekent dat we op zoek gaan naar meer mensen die goede foto's aan kunnen leveren zodat niet al het werk bij onze huisfotograaf Martine van der Voort komt te liggen.

Freya Magazine is een belangrijk communicatiemiddel. Het is vaak het eerste wat mensen van onze vereniging zien. Daarmee vervullen we een belangrijke rol en daar zijn we ons van bewust. Ons magazine mag gevoelens van herkenning oproepen, maar mag ook tot discussie leiden. We proberen als redactie te kiezen voor prikkelende onderwerpen en zoeken daarbij soms de grens op.

Via socialmedia zoals Facebook hebben we steeds meer interactie met onze leden/lezers. Er wordt flink gereageerd op oproepen, zowel voor ervaringsverhalen als voor fotomodellen.

4.1 Freya Magazine #1: Wachten

- Coverstory: Wachten, hoe doe je dat eigenlijk op een goede manier? Wat doet wachten met jou en met je relatie? Het is en blijft een belangrijk thema tijdens het behandeltraject. Mensen vertellen hoe zij de wachttijd doorkomen en deskundigen geven tips.
- Nieuwsartikel procedurefouten UMC Utrecht: Het verontrustende nieuws dat er fouten zijn gemaakt bij ICSI-behandelingen waardoor mogelijk verkeerde zaadcellen gebruikt zijn bij behandelingen wordt in het magazine uitvoerig toegelicht.
- Interview met gynaecologe Annelies Bos, medeoprichter van de eicelbank in Utrecht over het hoe en waarom van de eicelbank en hoe het komt dat de wachttijd hier zo lang is.

4.2 Freya Magazine #2: Samen beslissen

- Het jaarthema in de Coverstory: Een arts is expert op zijn of haar vakgebied, maar een patiënt is de expert als het gaat over het eigen lichaam. Hoe kom je samen tot de juiste beslissing over je behandelingen? Aan het woord komen onder andere Didi Braat en Marieke Schoonenberg, die ook aan het debat op de Freya-dag deelnamen.
- Freya-onderzoek: wat betekent samen beslissen voor jou? In hoeverre beslis je samen met je arts? En wat kan er beter? Een onderzoek van Freya waarvan we verslag deden in een artikel.
- Tien dingen die ik geleerd heb van mijn onvervulde kinderwens. Blog van Simpelsap.

4.3 Freya Magazine #3: Buitenland

- Coverstory: Het buitenland: is het gras daar echt groener of is er soms sprake van valse beloften? Een overzicht van behandelingen of toepassingen die in het buitenland wel worden gedaan (en in Nederland niet of niet altijd), de ervaringen van mensen die naar het buitenland gingen en tips waar je op moet letten.
- Een kind na IVF, is de storm dan daadwerkelijk voorbij? Onderzoekers keken naar het welzijn van ouders die een kindje kregen na een fertiliteitstraject. In het FM verscheen een interview met de onderzoekers.
- Klaar met kinderloosheid: Soms sneeuwt het in april. Viève Buijs is theatermaakster. In een intiem theaterprogramma vertelt ze over haar ongewenste kinderloosheid. Een inspiratie voor veel vrouwen in hetzelfde schuitje.

4.4 Freya Magazine #4: Vriendschap

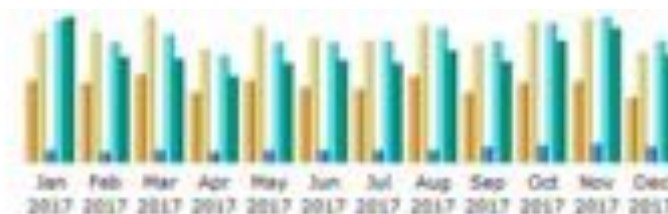
- Coverstory: Soms overleeft een vriendschap de storm niet of komt deze onder druk te staan door vruchtbaarheidsproblemen. Hoe zorg je ervoor dat je elkaar niet kwijtraakt? Aan het woord komt onder meer Tara-therapeute Simone Hoogeveen.
- Ervaringsverhaal: een bijzondere vriendschap waarbij vriendinnen uiteindelijk komen tot de oprichting van de stichting 'Pin for your thoughts'.
- Tweeluik: rubriek waarbij twee mensen vertellen over wat onvruchtbaarheid met hen doet. In dit nummer twee hartsvriendinnen. Het tweeluik werkt taboedoorbrekend.
- Fotoreportage: sfeerbeelden van twee vriendinnen in Amsterdam, die elkaar ook in moeilijke tijden trouw zijn gebleven.

5 Website

De website bestaat uit 311 pagina's.

In 2017 plaatsten we 100 berichten en oproepen en 80 agenda items.

Month	Unique visitors	Number of visits	Pages	Hits	Bandwidth
Jan 2017	50,968	83,468	456,426	5,859,380	67.11 GB
Feb 2017	49,894	82,894	437,739	4,769,358	49.21 GB
Mar 2017	55,685	91,832	505,176	5,097,824	47.77 GB
Apr 2017	44,641	71,709	424,782	4,273,556	39.76 GB
May 2017	51,854	85,901	482,302	4,774,268	45.71 GB
Jun 2017	47,194	78,752	451,394	4,775,993	47.01 GB
Jul 2017	46,265	77,306	455,854	4,823,476	46.18 GB
Aug 2017	53,996	87,524	495,295	5,320,256	51.51 GB
Sep 2017	44,449	74,376	500,823	4,850,766	46.97 GB
Oct 2017	50,141	86,654	696,713	5,527,012	56.64 GB
Nov 2017	51,118	91,420	717,267	5,758,147	62.15 GB
Dec 2017	41,531	70,328	581,956	4,828,225	49.90 GB
Total	587,736	984,064	6,285,839	60,458,958	609.70 GB

5.1 Aantal unieke bezoekers per maand

2017	Unieke bezoekers
Januari	50.968
Februari	49.894
Maart	55.685
April	44.641
Mei	51.854
Juni	47.194
Juli	46.265
Augustus	53.996
September	44.449
Oktober	50.141
November	51.118
December	41.531

5.2 Meest gebruikte categorieën en zoektermen

Top categorieën	Top zoektermen
1. 1 op de 6. Dat ben ik	1. uitgerekende datum
2. Nieuws voor professionals	2. hunault
3. In behandeling voor de kinderwens	3. pcos
4. Oproepen algemeen	4. iui
5. Definitief geen kindje	5. medicatie
6. Oproepen wetenschappelijke studies	6. ivf
7. Zwangerschap en kind	7. eiceldonatie
8. Freya nieuws	8. cryo
9. Ons werk voor Freya	9. miskraam
10. Fertiliteitsnieuws	10. kid
	11. clomid
	12. forum

6 Bijeenkomsten

6.1 Freya bijeenkomsten

In 2017 werden vier bijeenkomsten georganiseerd waar lezingen, ervaringsverhalen en lotgenotencontact over uiteenlopende thema's werden geboden.

	Bijzonderheden	Deelnemers *
28 januari 2017 Freya dag voor mensen die definitief ongewenst kinderloos zijn	Locatie: Stayokay, Apeldoorn <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringsverhaal door Ellen • Workshop door Katja Rompelman : "Waar word ik blij van?" • Workshop door Maya Meerbeek: "Ritueel afscheid nemen van de kinderwens" • Djembé Workshop • Lotgenotencontact: "Inspireer je lotgenoot " 	27
25 maart 2017 Freya dag	Locatie: De landgoederij, Bunnik <ul style="list-style-type: none"> • Algemene ledenvergadering • Debat Samen Beslissen o.l.v. Cindy Cloin • Lezing "Een goed gesprek tussen arts en patiënt, hoe doe je dat?" door Carien Brals • Workshop "Wie ben ik" door Jolanda Tijmstra • Ervaringsverhaal door Inge en Thijs met aansluitend lotgenotencontact voor mensen in behandeling o.a. door middel van KID en eiceldonatie • Ervaringsverhaal door Annemiek en Klaas met aansluitend lotgenotencontact voor mensen in de groep definitief ongewenst kinderloos • Informatiemarkt met medewerking van verpleegkundigen, IVF Spain, stichting A pin for your thoughts, Europa Kinderhulp, algemene Freyastand, verzekeringsstand Freya 	48
10 juni 2017 Lotgenotendag	Het programma van deze dag bestond uit de gezamenlijke activiteiten boerengolf en high tea/high beer. Helaas is deze dag geannuleerd, omdat er onvoldoende deelnemers waren om deze dag tot een succes te maken.	-
9 september 2017 Freyadag voor mensen in behandeling	Locatie: Stayokay, Apeldoorn <ul style="list-style-type: none"> • Lezing door klinisch embryoloog Max Curfs: "Het mysterie van het IVF-laboratorium ontrafeld, van truc tot kunde" • Workshop "Geven keuzes stress in de relatie?" door Simone Hoogeveen • Workshop "Hoe blijf je bij jezelf tijdens de medische malle molen?" door Ineke Heesterbeek • Workshop "Zwanger worden met de hulp van een donor" door Wilma Potze en Rita Jaberg • Djembé Workshop • Lotgenotencontact in de zaal en tijdens een wandeling 	28
1 oktober 2017 Wandeling	We verzamelden in Amerongen bij 't Berghuis. Aansluitend op de wandeling dronken we na afloop nog even iets.	15

<p>4 november 2017 Themadag "omgaan met de omgeving"</p>	<p>Locatie: De landgoederij, Bunnik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lezing "Onvervulde kinderwens en de omgeving " door Liesbeth de Wit en Sandra Bruijne • Boekpresentaties • Ervaringsverhaal door de zussen Aca en Ina-Lesi • Impressie van de theatervoorstelling "Soms sneeuwt het in april" door Viève Buijs • Workshop: "Met de ruggen naar elkaar" door stichting A pin for your thoughts • Lotgenotencontact in verschillende groepen: <ul style="list-style-type: none"> • - Mensen die vruchtbaarheidsbehandelingen ondergaan • - Mensen met een kinderwens voor een 2e of 3e kindje • - Mensen die twijfelen tussen stoppen of doorgaan met behandelen • - Mensen die definitief ongewenst kinderloos zijn • - Mensen uit de omgeving van mensen die te maken hebben met vruchtbaarheidsproblemen en ongewenste kinderloosheid. • Informatiemarkt met medewerking van: verpleegkundigen Gelderse Vallei Ede, IVF Spain, Endometriose stichting, therapeutengroep Tara, algemene Freyastand, verzekeringsstand Freya 	<p>53</p>
--	---	-----------

* De genoemde aantallen deelnemers zijn exclusief vrijwilligers, sprekers en standhouders.

6.2 Themabijeenkomsten met Tara psychosociaal therapeuten 2017

Vanaf 1 juli 2014 werkt Freya samen een aantal maatschappelijk werkenden verenigd in de Therapeutengroep Tara www.therapeutengroep Tara.nl. Zij leiden de avonden en Freya zorgt voor de coördinatie, publiciteit en de administratie van aanmeldingen.

De thema-avonden zijn bedoeld voor mensen die:

- een kinderwens hebben en in het onderzoeks- of behandelingstraject zitten
- een kinderwens hebben en besluiten geen onderzoeks- en behandelingstraject in te gaan
- twijfelen of ze vruchtbaarheidsbehandelingen willen of deze juist willen beëindigen
- te maken hebben met secundaire infertiliteit
- moeten accepteren dat hun kinderloosheid definitief is en zoeken naar nieuwe perspectieven.

*Van links naar rechts:
Joke Vermue
Ineke Heesterbeek
Gryt Helfferich
Wilma Potze
Rita Jaberg
Judith Kooij
Simone Hoogeveen*

Foto: www.liefdevoordelens.nl ©

In 2017 zijn de volgende bijeenkomsten met Tara georganiseerd:

Datum	Thema	Bezoekers	Man	Vrouw	Plaats	Therapeut
2017-02-22	De emotionale achtbaan	9	3	6	Rijen (bij Breda)	Potze
2017-03-02	Jij en je omgeving	7	3	4	Leiden	Heesterbeek
2017-03-09	Hoe geef ik zin aan mijn leven bij een (nog) onvervulde kinderwens?	1	0	1	Arnhem	Vermue
2017-03-15	Leven met een onvervulde kinderwens	7	3	4	Amersfoort	Kooij
2017-04-11	Is donorconceptie een optie?	3	1	2	Maastricht	Hoogeveen
2017-04-20	Het taboe van secundaire kinderloosheid	4	0	4	Alkmaar	Heesterbeek
2017-05-11	Kiezen voor een donor	11	5	6	Leeuwarden	Helfferich
2017-06-08	`Wanneer komt de tweede?` Impact van secundaire kinderloosheid dagelijks leven	7	2	5	Zwolle	Vermue
2017-09-16	Zwanger worden met een donor. Wat komt daar allemaal bij kijken?	16	7	9	's-Heerenbroek	Potze
2017-09-28	Verlieservaringen tijdens de behandelingen	2	0	2	Leiden	Heesterbeek
2017-10-04	Uitbehandeld, en dan?	6	3	3	Amersfoort	Kooij
2017-10-11	Hoe ga ik om met mijn omgeving?				Graauw	Jaberg
2017-10-11	Hoe ga ik om met mijn omgeving?	1	0	1	Rijen (naast Breda)	Potze
2017-11-14	De Medische Malle Molen en je werk	2	0	2	Maastricht	Hoogeveen
2017-11-23	Hoe vinden we steun bij elkaar: de impact van kinderloosheid op je relatie	10	5	5	Arnhem	Vermue
2017-12-07	Zingeving en hoe kom ik de feestdagen door?				Alkmaar	Helfferich
2017-12-14	Secundaire kinderloosheid	6	2	4	Stiens	Helfferich

*De avonden op 9/3, 11/4, 20/4, 28/9, 4/10, 11/10, 14/11 en 17/12 zijn afgelast wegens te weinig aanmeldingen. Het minimum aantal deelnemers ligt in principe bij 8, maar er wordt vaak bij een aantal deelnemers van 6 al gekozen om de bijeenkomst doorgang te laten vinden.

Het is moeilijk vast te stellen waarom een bijeenkomst geen deelnemers heeft getrokken. Een gekozen thema lijkt hierbij niet altijd relevant, omdat eenzelfde thema op een ander moment en op een andere locatie wel deelnemers heeft. Ook op eenzelfde locatie kan het aantal deelnemers heel verschillend zijn.

7 Belangenbehartiging

Onder belangenbehartiging verstaan we de activiteiten om onze achterban te vertegenwoordigen bij verschillende andere organisaties die zich - op welke manier dan ook - met fertiliteit bezighouden. We volgen de actualiteit en spelen in op wat er gebeurt op het gebied van wetten, regelgeving, vergoeding, zorg en kwaliteit rondom fertiliteitszorg. Een greep uit de gebeurtenissen in 2017:

7.1 Politiek en overheid

Freya biedt politiek en overheid expertise en ervaringsdeskundigheid aan op het gebied van fertiliteitszorg.

Het Zorginstituut Nederland (ZiN) vroeg Freya om een reactie op hun eindrapport over de alternatieve maatregelen waarmee 3 IVF-pogingen toch in het basispakket konden blijven. De conclusie van het eindrapport was dat de – door de NVOG en Freya aangedragen alternatieven – beoogde bezuiniging gedurende de afgelopen 3 jaar behaald is.

Ook vroeg ZiN onze input over hun conceptstandpunt 'endometrium scratching met Pipelle bij vrouwen die de geassisteerde voortplantingstechnieken IVF/ICSI ondergaan'.

7.2 Instellingen in de zorg

Freya behartigt de belangen van de patiënt op vele fronten. Een beknopte opsomming:

UMC Utrecht	Opvolging van de gang van zaken rond de procedurefout in het laboratorium
Erasmus MC	Algemeen overleg
Jeroen Bosch ziekenhuis	Bijwonen spiegelgesprek
UMCU/AMC/MCK	Klankbordgroep 'Ethiek van de Eicelbanken'
Isala Ziekenhuis	Project over samen beslissen
UMC Utrecht	Gesprek met een ethicus
FIOM	Congres over donoren en donorkinderen
Patient Academy	Bijeenkomst over Zorg op Maat
ArtPred	Overleg over ReceptIVFity test
WomenInc.	Congres
Vereniging van Fertiliteitsartsen	Presentatie van lezing ESHRE congres

7.3 Beroepsverenigingen

NVOG

De Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie is de belangrijkste beroepsvereniging voor het onderwerp fertiliteit, waarmee we geregeld contact onderhouden. Zij hebben dit jaar ook expliciet uitgesproken dat ze de focus op patiëntenparticipatie willen leggen.

We nemen deel aan overleggen over verschillende lopende wetenschappelijk onderzoek projecten van het NVOG Consortium. In sommige gevallen maken we ook deel uit van de projectgroep van onderzoekers. In nr. 3/2017 van het Freya Magazine publiceerden we een overzicht van onderzoeken waar we bij betrokken zijn (zie pagina 23).

We schreven een artikel met de titel 'Mag je moeder worden tot je 50e?' dat in 2017 gepubliceerd werd in het Nederlands Tijdschrift voor Gynaecologie (NTOG) (zie pagina 24). Tot slot gaven we uitgebreide feedback op de nieuwe website van de NVOG www.degynaecoloog.nl toen deze in wording was.

Meedoen aan onderzoeken naar vruchtbaarheidsproblemen (artikel FM2017-4)

Er vinden veel wetenschappelijke studies plaats in Nederland, ook naar thema's die te maken hebben met fertiliteit. Freya wordt vaak bij deze onderzoeken betrokken, om zo ook het patiëntenperspectief in te brengen. Dit is een van de zaken waar Freya zich 'achter de schermen' mee bezighoudt en waarmee we als vereniging ook jullie belangen vertegenwoordigen. Daarom in dit magazine een overzichtje van een aantal lopende studies waar Freya op de een of andere manier bij betrokken is.

Naam studie	Door wie	Korte beschrijving
38+	Consortium - projectgroep AMC	Is IVF echt effectief bij vrouwen ouder dan 38, vergeleken met spontane conceptie bij afwachtend beleid?
Ethiek van de eicelbank	Medische Ethiek & VoortplantingUMCU	Hoe kan (de ontwikkeling van) eiceldonatie in Nederland ethisch verantwoord worden ingericht?
Ex-IUI	Consortium - projectgroep AMC	Leidt afwachtend beleid gedurende 6 mnd tot een lagere kans op een levendgeboren kind, in vergelijking met IUI met milde hormoonstimulatie gedurende dezelfde periode?
Rolmodellen gezamenlijke besluitvorming	RadboudUMC afd. Medische Ethiek	Onderzoek naar de competenties die karakteristiek zijn voor rolmodellen van gezamenlijke besluitvorming in de klinische praktijk. Wat zijn de mogelijkheden en beperkingen van het gebruik van rolmodellen bij het leren van gezamenlijke besluitvorming in de praktijk?
Dag 3 versus dag 5 embryotransfer	Radboud UMC	Wat is het effect op het aantal levendgeborenen na embryotransfer op dag 3 of dag 5 bij IVF/ICSI-patiënten met een goede prognose?
Beslist samen!	Ned. Vereniging van Ziekenhuizen - project Isala Zwolle	Implementatie van samen beslissen in de praktijk, ontwikkeling in zorgpad fertiliteit en kinderastmazorg
Zin en zwanger	Consortium - projectgroep AMC	Wat is het effect van online seksuele begeleiding bij paren met onverklaarde infertilitet gedurende het afwachtend beleid?
FOAM	Consortium - projectgroep VUMC	Is een foam-echo een kosteneffectief alternatief voor een HSG om doorgankelijkheid van de eileiders te beoordelen?
SCRaTCH	Consortium - projectgroep UMCU	Wat is het effect van endometriumschatching bij paren na een eerste mislukte IVF/ICSI? Wat is het effect van endometriumschatching bij paren bij wie geen oorzaak gevonden wordt en die het advies krijgen om af te wachten?
Alife2	Consortium - projectgroep AMC	Het effect van heparine (LMWH) op levendgeborenen en complicaties bij vrouwen met 2 of meer miskramen die bekend zijn met erfelijke trombofilie.
Antarctica2	Consortium - projectgroep AMC	Wat is het effect van thuismonitoring van cryo-embryotransfer met LH-urinetest (zonder medicatie) vergeleken met echomonitoring in ziekenhuis en hCG-injectie?

Het consortium is een samenwerkingsverband van onderzoekers op het gebied van fertiliteit, gynaecologie en verloskunde. Zij hebben ook een website voor patiënten waar je meer info over deze onderzoeken kunt lezen: www.watverwachtu.nl

Op de Freya website plaatsen we regelmatig informatie en oproepjes voor deelname aan wetenschappelijk onderzoek (onder Nieuws).

Artikel zoals gepubliceerd in NTOG: **Mag je moeder worden tot je 50e?**

Bijdrage van het bestuur van Freya, vereniging voor mensen met vruchtbaarheidsproblemen

Auteur: José Knijnenburg

Inleiding

In Nederland ligt de leeftijd van de vrouw rond 29,4 jaar bij de geboorte van haar eerste kind. Van 3,4% van alle kinderen die in 2014 ter wereld kwam, was de moeder boven de 40 jaar (5.989). In 29% betraf dit haar eerste kind (1.750).¹

Vergeleken met vrouwen, zijn mannen gemiddeld drie jaar ouder (32,4 jaar) wanneer zij hun eerste kind krijgen.² Van de mannen die geboren zijn tussen 1960 en 1964 werd 60% pas vader na zijn 30^e en een op de zes was al 40-plusser bij de komst van een kind.³

Maatschappelijke norm

We hebben de voortplanting tegenwoordig ogenschijnlijk onder controle. Met anticonceptie bepalen we zelf wanneer een kind welkom is. Lukt het niet snel om zwanger te raken, dan is er toch IVF? En je doet het helemaal goed volgens maatschappelijke normen als de volgorde van je levensloop er ongeveer zo uitziet: studeren, een carrière opbouwen, een relatie aangaan, een huis inrichten, en dán is er ruimte voor een kind.

Vrouwen die eerder dan rond hun 28e jaar aan kinderen willen beginnen, krijgen vaak het commentaar dat ze nog zo jong zijn. Zijn ze 36 en willen ze kinderen, dan zijn ze wel een beetje laat en ligt het verwijt 'eigen schuld, had je maar niet zo lang moeten wachten' op de loer. De periode waarin vrouwen dus volgens diezelfde maatschappelijke norm kinderen moeten krijgen bedraagt slechts een jaar of acht!

Kiezen voor een kind

Het krijgen van kinderen is voor de meeste mensen een belangrijk levensdoel. De redenen daarvoor zijn uiteenlopend. Een kind wordt algemeen gezien als een verrijking van je leven.

Als de vrouw aan een kindje begint te denken, wil dat nog niet zeggen dat haar partner er ook al aan toe is. Of dat ze een partner heeft. De reden van uitstel van de kinderwens is in veel gevallen gerelateerd aan de relatie. Als het besluit eenmaal genomen is, kan er nog veel tijd overheen gaan omdat een spontane zwangerschap op zich laat wachten. Eenmaal in het fertiliteitstraject is een zwangerschap nog niet direct gerealiseerd, want dit traject kan jaren in beslag nemen. Uitstel is dus lang niet zo vaak een echte keuze als wel gedacht wordt.

De feiten

De Minister van VWS vraagt of de leeftijdsgrens voor fertiliteitsbehandelingen kan worden verhoogd naar 50. Op dit moment mogen vrouwen in Nederland tot 45 jaar een IVF-behandeling ondergaan. Voor de vergoeding vanuit de basisverzekering hanteert men echter de grens van 43 jaar. Daar zit al een oordeel in: als je nog zwanger wilt raken tussen 43 en 45 jaar, dan moet je het maar zelf betalen. Overigens kunnen zelf betalende vrouwen tussen de 43 en 45 jaar ook niet overal terecht. Veel klinieken hanteren 43 jaar als behandelgrens. Nederlandse artsen houden er niet van om 'zinloze' behandelingen uit te voeren en wegen de fysieke belasting en risico's van een behandeling af tegen de succeskans. De gemiddelde kans op een zwangerschap met eigen eicellen is namelijk boven de 43 jaar niet zo heel groot meer en bij vrouwen boven de 45 is deze vrijwel nihil. Het probleem is dat de meeste vrouwen niet 'gemiddeld' zijn; waar de ene vrouw biologisch gezien nog goed in staat is om met eigen eicellen zwanger te worden, heeft een ander al vroeg verouderde eicellen. Een algemene leeftijdsgrens die voor iedereen hetzelfde is, doet daar geen recht aan.

Verder is het de vraag of die nieuwe grens van 50 alleen voor mensen met genoeg geld is. Of is de Minister bereid om deze extra zorgkosten voor lief te nemen en de grens voor vergoede pogingen eveneens op te rekken naar 50?

Valse hoop

Veel 43+ vrouwen gaan nu voor behandeling naar het buitenland. Het kan toch de bedoeling niet zijn dat je als ontwikkeld land met goede gezondheidszorg de zorg voor ‘moeilijke’ patiënten uitbesteedt aan andere landen. Het optrekken van de leeftijdsgrens tot 50 jaar klinkt daarom mooi. Maar geeft het geen valse hoop?

In feite gaat het over een groep vrouwen bij wie IVF vaak zinloos is en die eiceldonatie nodig heeft. En daar zit het knelpunt. Vrouwen tot 50 jaar kunnen waarschijnlijk prima een zwangerschap dragen, maar dan hebben ze een goede eicel nodig van een jongere donor. In Nederland is er al jaren een groot tekort aan eiceldonoren. Alleen het verhogen van de leeftijdsgrens in Nederland gaat de situatie niet verbeteren. Ze gaan namelijk niet alleen vanwege hun leeftijd naar het buitenland, maar vooral vanwege de mogelijkheid van eiceldonatie. Wat hebben we dan gewonnen? Dat we niet meer hoeven zeggen dat ze niet in behandeling mógen in Nederland, maar het kan nog steeds niet.

Verkeerd signaal

Veel vrouwen zijn zich nog altijd niet bewust van de feiten over hun vruchtbaarheid.

Dat ze het meest vruchtbaar zijn tussen de 20 en de 30 jaar. Dat het na hun 35^e hard achteruit gaat. Dat het hebben van een regelmatige cyclus niet per definitie betekent dat je vruchtbaar bent. Dat de overgang (tot wel tien) jaren voordat de uiteindelijke menopauze optreedt, hun lichaam al beïnvloedt. Dat op latere leeftijd de kwaliteit van de eicellen vaak het grootste probleem is bij uitblijvende zwangerschap. Dat het invriezen van eicellen alleen een reële optie is als je eicellen nog jong genoeg zijn. Zou het optrekken van de leeftijdsgrens niet een verkeerd signaal over de vruchtbare levensfase zijn? Zouden meer vrouwen hun kindwens verder voor zich uit gaan schuiven?

Of gaat de maatschappij zodanig veranderen dat het krijgen van kinderen op latere leeftijd normaal wordt en dat algemeen geaccepteerd wordt dat hiervoor een fertiliteitsbehandeling nodig is? Maar wie gaan de eicellen doneren? En wie gaat dat betalen?

Voors en tegens

Is er iets op tegen dat de leeftijdsgrens verruimd wordt, zodat vrouwen tot 50 jaar nog een kind kunnen krijgen met medische hulp? De publieke opinie lijkt tegen dit idee. Met de stelling ‘een vrouw van 50 jaar is echt te oud om nog moeder te worden’ was 73% van de doorgaans progressieve Volkskrant-lezers het eens.

Is dit alleen een onderbuikgevoel of zijn er concrete argumenten tégen?

Vaak zegt men dat het verschil in leeftijd te groot is en dat het kind jong zijn ouders zal kwijtraken. Maar de huidige gemiddelde leeftijdsverwachting van de vrouw is 82,8. Het kind is dan inmiddels een dertiger.

Er is een reële kans dat het kind al vroeg moet ‘zorgen’ voor de ouders omdat ze beginnen af te takelen. Dit is altijd naar, maar is het erger dat je hiervoor komt te staan als je nog jong bent? Als kind groei je op met de situatie zoals die is, of je moeder nu jong, oud, ziek of gezond is. Mogelijk kan een kind door de hogere leeftijd in de familie eerder alleen overblijven, zonder familienetwerk.

Ook verhoogde medische risico’s worden genoemd, maar recent onderzoek lijkt uit te wijzen dat die risico’s niet onaanvaardbaar zijn, zolang de vrouwen goed gescreend en begeleid worden. Veel mensen noemen de verhoogde kans op een kind met een handicap. Dat klopt alleen in geval van gebruik van eigen eicellen, want bij gebruik van een (jongere) eiceldonor is dit geen steekhoudend argument.

Verder wordt wel geopperd dat ouderschap op latere leeftijd te zwaar zou zijn. De onderzoekers Anne Steiner en Richard Paulson van de University of South California vergeleken in 2007 het stressniveau van ouders die respectievelijk na hun 30^e, 40^e en 50^e een kind hadden gekregen. De onderzoekers constateerden geen significante verschillen in stressniveau tussen deze ouders.⁴ Bovendien wordt deze stelling doorgaans niet gehanteerd als een man op latere leeftijd een kind krijgt.

Een voordeel van later moeder worden: zij verkeert vaker in goede sociaal-economische omstandigheden en is in staat het kind een stabiele omgeving te bieden.

Het kind weet ook dat het zeer gewenst is.

Leeftijdscriminatie?

Gezien bovenstaande overwegingen is het maar de vraag of het logisch is om iemand op basis van leeftijd te vertellen dat ze geen kinderen meer kan krijgen, terwijl er eigenlijk geen goede redenen zijn waarom het niet kan en de medische mogelijkheden voorhanden zijn. Is het argument 'de natuur heeft het zo voorzien' steekhoudend?

Vruchtbaarheidsprobleem?

De vraag die wij ons als patiëntenvereniging voor mensen met vruchtbaarheidsproblemen stellen, is of bij de vrouwen waarvoor de minister verzoekt om verhoging van de leeftijdsgrens voor fertiliteitsbehandelingen sprake is van een vruchtbaarheidsprobleem. Wij denken van niet. Onze doelgroep definiëren wij als mensen bij wie de voortplantingsorganen niet goed functioneren. De vrouwelijke vruchtbaarheid kent een natuurlijk einde dat in de meeste gevallen (ruim) voor haar 50^e levensjaar ligt.

Dat neemt niet weg dat door maatschappelijke ontwikkelingen en een hogere levensverwachting het verhogen van de leeftijdsgrens naar 50 jaar verdedigbaar is.

Geboorte; leeftijd moeder (exact)

Bron: www.cbs.nl

	Onderwerpen	Totaal levend- geborenen	1e kind	2e kind	3e kind	4e of volgende kinderen
Perioden	Leeftijd moeder	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal
2014	Totaal	175181	80744	64013	21754	8670
2014	Jonger dan 20 jaar	1796	1666	127	3	-
2014	20 tot 25 jaar	16731	12200	3847	587	97
2014	25 tot 30 jaar	54087	30798	17908	4291	1090
2014	30 tot 35 jaar	66460	25939	27835	9517	3169
2014	35 tot 40 jaar	30118	8391	12388	6222	3117
2014	40 tot 45 jaar	5706	1650	1838	1104	1114
2014	45 jaar of ouder	283	100	70	30	83

¹ nationaalkompas.nl

² [CBS, 2009h; Wobma & Van Huis, 2011](#)

³ [Van Huis & Wobma, 2010](#)

⁴ [Motherhood after age 50: an evaluation of parenting stress and physical functioning, Steiner, Anne Z. et al. Fertility and Sterility, Volume 87, Issue 6, 1327 - 1332](#)

ESHRE

Jaarlijks organiseert de European Society of Human Reproduction and Embryology hét Europese congres op gebied van fertiliteit. Dit jaar vond het in Genève plaats en trok 10.379 deelnemers. ESHRE is de koepel van Europese beroepsverenigingen van alle disciplines in de fertiliteit. Voor een van de sessies van dit grote congres werd onze directeur als gastspreker uitgenodigd. Ze vertelde over de manier waarop Freya zich bezighoudt met kwaliteit vanuit het patiëntenperspectief, waarbij zowel 'drie goede vragen' (die door de Nederlandse Patiëntenfederatie zijn ontwikkeld), als de Freya Awards, de Monitor Fertiliteit zorg en het project VEEL2do aan de orde kwamen.

VVF

Naar aanleiding van de lezing die wij op het ESHRE congres verzorgden, verzocht de Vereniging van Fertiliteitsartsen ons om deze presentatie ook hun hun jaarlijks ESHRE-avond te houden.

NHG

Het Nederlandse Huisartsen Genootschap vroeg in 2017 om onze medewerking bij de actualisering van hun Standaard voor Amenorroe.

KLEM

Naar aanleiding van de laboratorium procedurefout in het UMC Utrecht en de TRIP-rapporten spraken we in maart met een afvaardiging van het bestuur van de vereniging voor Klinische Embryologie. We spraken af dat we de lijnen voor communicatie kort houden en snel met elkaar in contact treden indien nodig.

NVU

De Nederlandse Vereniging voor Urologie heeft ons betrokken bij de ontwikkeling van een multi-disciplinaire richtlijn voor obstructieve azoöspermie door deelname aan de projectgroep.

7.4 Samenwerking met collega-verenigingen

Fertility Europe

Freya is lid van de koepelorganisatie Fertility Europe. Tweemaal per jaar komen de ongeveer 25 Europese patiëntenverenigingen op het gebied van fertiliteit bijeen. In 2017 woonde onze directeur alleen de bijeenkomst in Genève bij, waar ze ook een presentatie gaf over onze enquêtes aan professionals (zie onder ESHRE).

Fertility Europe richt zich zowel op ondersteuning van nationale patiëntenorganisaties als op activiteiten gericht op het Europees Parlement en de Europese Commissie. In 2017 produceerden zij samen met ESHRE een rapport getiteld 'European Policy Audit on Fertility', kortweg EPAF genoemd. Hierin werd informatie bijeengebracht over de nationale mogelijkheden, regels en wetten op het gebied van fertiliteit in een aantal voorgeselecteerde landen. Uit het rapport werd duidelijk welke zaken nodig zijn voor goede toegankelijkheid en kwaliteit van zorg en werden aanbevelingen gedaan gericht op de EU en op nationale beleidsmakers.

Fertility Europe is initiatiefnemer van de European Fertility Week, waaraan Freya actief deelneemt. Welke activiteiten Freya organiseerde staat beschreven in hoofdstuk 3.4.

Fertility Europe richtte zich in het kader van het 40-jarig bestaan van IVF in 2017, op '40 redenen' om fertiliteit op Europees niveau serieus te nemen.

Andere patiëntenverenigingen

Binnen project VEEL2do is er samenwerking met meerdere patiëntenverenigingen. Door samen in een project deel te nemen, kom je ook dichterbij elkaar en kun je van elkaar leren.

Met name met de Endometriose Stichting is er een goede samenwerkingsband, omdat onze onderwerpen - meer dan bij andere verenigingen - overlappen.

Daarnaast hadden we een goed gesprek met twee nieuwe verenigingen in oprichting, de ene voor vrouwen die met vervroegde overgang te maken krijgen en de ander voor PCOS vrouwen.

Maar er zijn ook contacten met andere verenigingen. Een groot aantal patiëntenverenigingen trekt samen op om aandacht voor de positie van de patiënt en de patiëntenvereniging te vragen bij beleidsmakers. Freya neemt hier passief aan deel.

De Patiëntenfederatie Nederland

De federatie startte een project over Samen Beslissen in samenwerking met diverse beroepsverenigingen. (Zie ook www.begineengoedgesprek.nl) Freya neemt hier ook aan deel.

Daarnaast heeft de Patiëntenfederatie een rol in richtlijnontwikkeling en opstellen van de kennisagenda, waarbij zij relevante organisaties uitnodigen om samen met hen deel te nemen. Dit gebeurde in 2017 enkele keren.

8 Projecten

8.1 Project VEEL2do

Ken jij iemand die problemen heeft met kinderen krijgen?

Interesse tonen

DÉ TIPS

Er zijn voor haar/hem

Echt luisteren

Week van de Vruchtbaarheid
6 - 12 november 2017

lichamelijk **emotioneel** **omgeving**

91% is emotioneler tijdens vruchtbaarheidsbehandelingen

72% meldt grote negatieve invloed op hun toekomstbeeld

82% kan nog wel blij worden van andere dingen in het leven

59% zegt dat er iets is veranderd in de relatie met hun omgeving

74% voelt zich gesteund door hun omgeving

De impact van vruchtbaarheidsproblemen

Freya Vereniging voor mensen met vruchtbaarheidsproblemen

Samen met negen andere patiëntenverenigingen hebben we een project dat het doel heeft om verbetering van zorg te bereiken, door gebruikmaking van ervaringen van patiënten. Met enquêtes vergaren we kennis van achterban en/of zorgverleners. De deelnemende verenigingen geven zelf invulling aan hun enquêtes.

Bovenstaande info is een klein deel van de opbrengst aan informatie die Freya binnen dit project verzamelde.

De projectdeelnemers zijn:

- Apneu Vereniging
- DES Centrum
- Endometriose Stichting
- Freya
- Osteoporose Vereniging
- Stichting HELLP-syndroom
- Vereniging Ouders van Couveusekinderen
- Obesitas Vereniging*
- Transvisie, centrum voor genderdiversiteit*
- Vereniging Aangeboren Heupaandoeningen*

* deze drie verenigingen namen niet actief deel en hielden zelf geen enquêtes.

Voor Project VEEL2do ontvingen we een gezamenlijke projectsubsidie van het Ministerie van VWS. Het project loopt van 1-1-2016 tot 1-1-2019. De Endometriose Stichting is penvoerder van het project.

Project VEEL2do bouwt voort op en verdiept de aanpak die is ontwikkeld in het eerdere voucherproject 'VEEL betere kwaliteit van zorg'. Zo bleek onverwacht dat ondanks de verschillen in aandoeningen de bevindingen op diverse terreinen vergelijkbaar zijn. Deze constatering heeft de onderlinge samenwerking op basis van ervaringen en het sparren/brainstormen over oplossingen cq. aanpak van het proces bevorderd.

owel voor onze organisaties als in de belangenbehartiging bij de medische beroepsgroepen geeft de verzamelde informatie een goede basis voor gesprekken over verbetering van diagnostiek, behandeling, zorg, zelfzorg, etc.

In 2017, het tweede jaar van het project, hebben we een aantal enquêtes onder de achterban uitgezet:

- Enquête VEEL algemeen (herhaling van eerdere VEEL enquêtes)
- Enquête Samen Beslissen
- Enquête Freya diensten
- Enquête Impact van vruchtbaarheidsproblemen
- Enquête Relatie en seksualiteit

8.2 Presentatie van de resultaten van de VEEL enquêtes

De resultaten van de enquêtes werden gedeeld via al onze mediakanalen. De resultaten van de Samen Beslissen enquête werden gebruikt voor een debat op het Freya event van 25 maart. Daarnaast werd een deel van de resultaten verwerkt in een lezing die zowel op het internationale ESHRE- als op het nationale VVF-congres door ons werd gegeven. In 2018 zal een artikel hierover verschijnen in het gynaecologentijdschrift NTOG.

9 Financieel overzicht Freya 2017

9.1 Balans

ACTIVA (bezittingen)	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
<u>Materiële vaste activa</u>				
Inventaris		1.752		707
<u>Vorderingen en overlopende activa</u>				
Debiteuren	9.961		11.691	
Waarborgsommen	250		250	
Vooruitbetaalde kosten	1.826		494	
Overige vorderingen	1.609		999	
		13.646		14.434
<u>Liquide middelen</u>				
ING, rekening-courant	15.471		1.641	
ING, spaarrekening	196.296		198.027	
ING, bonus spaarrekening	-		1.005	
		211.767		200.673
TOTAAL		227.165		214.814
PASSIVA (schulden)	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
<u>Eigen vermogen</u>				
Overige reserves	184.186		180.307	
Overige reserves (legaten)	13.350		13.350	
		197.536		193.657
<u>Schulden op korte termijn</u>				
Loonheffing	6.897		4.748	
Vooruitontvangen/gefactureerde inkomsten	15.707		10.328	
Crediteuren	2.333		1.765	
Overige schulden	4.692		4.316	
		29.629		21.157
TOTAAL		227.165		214.184

Geen accountantscontrole toegepast

9.2 Inkomsten en uitgaven 2017 van Freya

		Werkelijk 2017 €	Begroting 2017 €	Werkelijk 2016 €
INKOMSTEN				
Instellingssubsidie Fonds PGO		45.000	45.000	35.000
Contributie leden	1	73.837	76.700	76.852
Donaties corporate sponsors		24.750	23.500	32.500
Donaties particulieren/overige		2.960	2.000	1.259
Opbrengst advertenties		14.080	12.000	13.912
Opbrengst patiënten participatie	2	2.596	-	-
Opbrengst bijeenkomsten	3	3.546	5.635	3.487
Overige inkomsten		686	990	1.117
Opbrengst project VEEL		-	-	11.614
Opbrengst project VEEL2do		20.294	20.294	20.613
Opbrengst regionale themabijeenkomsten		790	1.000	860
TOTAAL INKOMSTEN		188.539	187.119	197.214
UITGAVEN				
Loonkosten	4	103.000	96.775	98.151
Afschrijvingen		633	632	198
Overige personeelskosten		7.176	7.420	6.972
Algemene kosten		6.005	6.500	6.350
Kosten Bestuur		5.509	5.500	4.951
Kosten commissie Financiën		4.504	4.900	4.628
Kosten commissie Vrijwilligers	5	5.693	6.908	7.335
Kosten commissie Belangenbehartiging		144	450	757
Kosten regionale themabijeenkomsten		4.086	5.000	5.085
Kosten commissie Freya Magazine	6	21.050	24.800	18.936
Kosten commissie Bijeenkomsten	3	12.352	16.998	10.512
Kosten commissie Internet		1.539	2.020	5.921
Kosten project Veel2do		641	-	-
Kosten commissie Communicatie & Voorlichting		12.328	13.200	1.815
		184.660	191.103	171.611
ONTVANGSTEN -/- UITGAVEN		3.879	-3.984	25.603
RESULTAATBESTEMMING 2017				
Toevoeging aan overige reserves		<u>3.879</u>		

EIGEN VERMOGEN	31-12-2016	Mutatie 2017	31-12-2017
Reservering eigen fondsen	180.307	3.879	184.186
Reservering legaat	<u>13.350</u>	-	<u>13.350</u>
Totale reserve	<u>193.657</u>	<u>3.879</u>	<u>197.536</u>

Geen accountantscontrole toegepast

9.3 Toelichting op de cijfers van Freya 2017

Toelichting op “opvallende afwijkingen” inkomsten en uitgaven t.o.v. de begroting:

1. Het gemiddeld ledenaantal neemt langzaam af. Sinds 2015 worden leden namelijk niet meer met terugwerkende kracht tot het begin van het jaar lid, hierin ligt het verschil met de ledenbijdrage van voorgaande jaren.
2. Door medewerkers en vrijwilligers van Freya wordt bijgedragen aan onderzoeken en projecten in ziekenhuizen. Hiervoor wordt (in toenemende mate) een vergoeding betaald.
3. Er kwamen minder deelnemers naar bijeenkomsten en er werd 1 bijeenkomst afgelast, waardoor zowel kosten (koffie/lunch) als opbrengsten lager zijn
4. De hogere loonkosten hebben betrekking op extra uren die zijn gemaakt inzake het project Veel2Do
5. Het aantal vrijwilligers neemt af, waardoor de kosten voor vrijwilligersbijeenkomsten lager zijn.
6. Uitgangspunt in de begroting was dat de vormgeving voor alle magazines uitbesteed zou worden. Uiteindelijk zijn alleen het 3^e en 4^e magazine uitbesteed.

Geen accountantscontrole toegepast

9.4 Totaaloverzicht Begroting Freya 2017

		Begroting 2018 €	Werkelijk 2017 €
INKOMSTEN			
Instellingssubsidie Fonds PGO		45.000	45.000
Contributie leden		73.000	73.837
Donaties corporate sponsors	1	11.250	24.750
Donaties particulieren		500	2.960
Opbrengst advertenties	1	2.500	14.080
Opbrengst patiënten participatie		2.500	2.596
Opbrengst bijeenkomsten		2.950	3.546
Overige inkomsten		720	686
Opbrengst project VEEL2do		20.500	20.294
Opbrengst regionale themabijeenkomsten		400	790
TOTAAL INKOMSTEN		159.320	188.539
UITGAVEN			
Loonkosten	2	99.325	103.000
Afschrijvingen		456	633
Overige personeelskosten		7.270	7.176
Algemene kosten		5.450	6.005
Kosten Bestuur	3	7.000	5.509
Kosten commissie Financiën		4.600	4.504
Kosten commissie Vrijwilligers		5.700	5.693
Kosten commissie Belangenbehartiging	3	-	144
Kosten regionale themabijeenkomsten	4	1.625	4.086
Kosten commissie Freya Magazine		19.950	21.050
Kosten commissie Bijeenkomsten		11.551	12.352
Kosten commissie Internet		1.550	1.539
Kosten project Veel2do		-	641
Kosten commissie Communicatie & Voorlichting	5	2.150	12.328
		166.627	184.660
ONTVANGSTEN -/- UITGAVEN		-7.307	3.879

Toelichting op de begroting:

1. Met ingang van 2018 is de overeenkomst met IVF Spain beëindigd, waardoor de donaties en de advertentieopbrengsten lager zullen zijn.
2. In 2017 waren de loonkosten hoger door extra werkzaamheden ten behoeve van project Veel2do
3. In 2017 is de commissie belangenbehartiging opgeheven, deze werkzaamheden worden nu voor een belangrijk deel uitgevoerd door het bestuur. Jaarlijks wordt het ESHRE-congres bezocht. In 2017 zijn de kosten hiervan betaald door ESHRE, omdat Freya door de organisatie was uitgenodigd om een presentatie te houden tijdens dit congres.
4. Per 1 juli 2018 stoppen de regionale themabijeenkomsten
5. In 2017 is het magazine Expect (hét tijdschrift voor starters in een fertiliteitstraject) ontwikkeld en gedrukt. De eenmalige productie- en verzendkosten hiervan bedroegen € 10.472.

10 Notulen Freya Algemene Ledenvergadering 2017

Gehouden tijdens de Freya dag te Bunnik op 25 maart 2017

José Knijnenburg, directeur, heet de aanwezigen welkom en opent de vergadering.

Op de agenda staan:

1. Notulen Algemene Ledenvergadering 2 april 2016
2. Jaarverslag 2016
3. Financieel jaarverslag 2016
4. Kascontrolecommissie
5. Bestuurswijzigingen
6. Speerpunten 2017
7. Begroting 2017
8. Rondvraag en sluiting

1. Notulen ALV 2 april 2016

Bestuurslid Aletta van Tent vraagt de aanwezigen of de notulen van de vorige ALV goedkeuren.

Vraag uit het publiek: vorig jaar geconstateerd dat mensen niet lang lid bleven. Hoe houden we mensen vast? Dat zou als actiepunt worden opgenomen. Wordt alsnog toegevoegd aan de notulen. Bij de presentatie van het jaarverslag hierna, wordt wel duidelijk welke acties zijn ondernomen om het ledenaantal te laten stabiliseren en hopelijk in de toekomst groeien.

2. Jaarverslag

Secretaris Elja van der Laan licht enkele punten uit het jaarverslag nader toe:

- Ons Moederdagfilmpje is viraal gegaan met een bereik van ruim 1,1 miljoen op Facebook.
- Nieuw dit jaar zijn 4 besloten Facebook-groepen die goed aanslaan; de groepen groeien hard.
- Het aantal ledenaantal is in 2016 met 24 gedaald, maar de daling is veel minder sterk dan in 2015 (toen was het -203). Huidige ledenaantal is 2.367.
- In november vond voor de eerste keer de Week van de Vruchtbaarheid plaats, dit was een succes.
- De Monitor Fertiliteitszorg is in 2016 weer geactualiseerd.
- De Freya Awards werden gewonnen door het TweeSteden Ziekenhuis Tilburg (categorie IVF-kliniek) en Nij Barrahus Wolvega (categorie fertilitieitskliniek).
- De nieuwe Freya website is in februari 2016 online gegaan.
- De nieuwe huisstijl is in 2016 doorgevoerd.
- Het Freya Magazine werd verder geprofessionaliseerd.
- Light versies van ieder Freya Magazine zijn online gezet op de website en gedeeld op de sociale media

3. Financieel jaarverslag

Penningmeester Antoinette Lammers presenteert het financieel jaarverslag.

Balans:

- Financiën zijn goed op orde
- Wat geld achter de hand omdat we personeel hebben
- Alle debiteurenachterstanden zijn ontvangen
- Lidmaatschap loopt niet meer per kalenderjaar

Inkomsten en uitgaven:

- Opbrengsten met vertraging in '16 ontvangen uit project VEEL
- Opbrengsten project VEEL2do vallen ook wat hoger uit dan voorzien
- Terugloop ledenaantal is gestabiliseerd
- Advertentieopbrengsten blijven wel achter
- Loonkosten wat hoger, omdat we onvoorzien zijn veranderd van server

- Eén bijeenkomst is afgelast in verband met te weinig deelnemers
- Startersmagazine is uitgesteld

4. Kascontrolecommissie

Antoinette Lammers vraagt Erikjan Bor, als vertegenwoordiger van de kascontrolecommissie, om verslag uit te brengen van de kascontrole. Erikjan meldt dat de kascontrole door Erwin Schmitz en hemzelf is uitgevoerd en dat er geen onvolkomenheden zijn aangetroffen.

De ALV verleent daarop het bestuur decharge.

De kascontrolecommissie bestaat uit: Erikjan Bor, Erwin Schmitz en Sytske van Lindonk. Hun zittingstermijn is nog niet verstreken en zij hebben zich ook voor het volgend jaar beschikbaar gesteld voor de kascontrolecommissie.

5. Bestuurswijzigingen

Aletta van Tent informeert de ALV dat voorzitter Patricia Roobol de afgelopen week per direct haar functie heeft neergelegd. Freya dankt haar voor haar inzet. Het bestuur zal in de komende tijd een nieuwe voorzitter uit haar midden kiezen.

Elja van der Laan en Antoinette Lammers hebben hun eerste termijn van drie jaar erop zitten en stellen zich herkiesbaar voor een tweede termijn. De ALV gaat hiermee akkoord.

Joyce Hoffman heeft de afgelopen maanden meegedraaid in het bestuur als kandidaat-bestuurslid. Het bestuur draagt haar voor als nieuw bestuurslid, ook hiermee gaat de ALV akkoord.

Het huidige bestuur bestaat uit: Aletta van Tent, Antoinette Lammers, Elja van der Laan en Joyce Hoffman. We hopen het bestuur zo spoedig mogelijk te kunnen completeren met een vijfde bestuurslid.

6. Speerpunten 2017

Elja van der Laan presenteert de speerpunten voor 2017:

- Jaartheme Samen Beslissen:
 - Meewerken aan projecten bij Isala Zwolle en Radboud UMC Nijmegen
 - Keuzehulp
 - Themanummer Freya Magazine
 - Aansluiten bij het project van de Nederlandse Patiëntenfederatie i.s.m. een aantal beroepsorganisaties
 - Debat dat tijdens deze Freyadag plaatsvindt
- Freya wil alle IVF-klinieken in 2017 bezoeken
- Week van de Vruchtbaarheid: 6-12 november 2017, met als aftrap het Freya-event 'Omgaan met de Omgeving' op 4 november

7. Begroting 2017

Antoinette Lammers presenteert de begroting voor 2017:

- Wij krijgen de maximale subsidie van EUR 45.000 van het Ministerie van VWS
- Sponsoring loopt terug, m.n. door de farmaceutische bedrijven
- Project VEEL droeg in 2016 nog bij, in 2017 is dat veel minder omdat we van dit project geen penvoerder zijn
- Loonkosten blijven ongeveer gelijk
- Vormgeving van het Freya Magazine wordt uitbesteed
- In plaats van drie tot vier bijeenkomsten organiseren we er in 2017 vijf, een extra Samen Verder dag wordt georganiseerd op specifiek verzoek
- Startersmagazine wordt dit jaar gerealiseerd

Vraag Erikjan Bor: waarom maar EUR 450 begroot voor BBH terwijl je voor dat punt subsidie krijgt? Antwoord: die kosten zitten nu (ook) elders, o.a. in loonkosten

8. Afsluiting

Helaas is per abuis de rondvraag niet aan de orde gesteld.

De ALV wordt afgesloten met een toelichting op het dagprogramma.

Volg Freya ook op:

TWITTER www.twitter.com/Freya_NL
FACEBOOK www.facebook.com/FreyaNL
INSTAGRAM www.instagram.com/freya_nl
PINTEREST www.pinterest.com/FreyaNL
YOUTUBE www.youtube.com/c/FreyaNLinbeeld